

**ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA
ANNALS OF THE UNIVERSITY OF CRAIOVA
ANNALES DE L'UNIVERSITÉ DE CRAIOVA**

Seria
PSIHOLOGIE - PEDAGOGIE

Series
PSYCHOLOGY - PEDAGOGY

AN - XII, 2013, nr. 27 – 28

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA
ANNALS OF THE UNIVERSITY OF CRAIOVA
ANNALES DE L'UNIVERSITÉ DE CRAIOVA
SERIES: PSYCHOLOGY - PEDAGOGY

BIANNUAL PUBLICATION,
EDITED BY THE TEACHING STAFF TRAINING DEPARTMENT
YEAR XII, 2013, NO. 27-28

REVIEWERS

Professor ION DUMITRU, Ph.D. (The West University)
Professor MARIN MANOLESCU, Ph.D. (The University of Bucharest)

EDITORIAL BOARD:

Professor JOSÉ WOLFS, Ph.D. (L'Université Libre de Bruxelles)
Professor ION DUMITRU, Ph.D. (The West University, Timișoara)
Professor MIRON IONESCU, Ph.D. (Babeș Bolyai University, Cluj-Napoca)
Professor IOAN NEACȘU, Ph.D. (The University of Bucharest)
Professor DAN POTOLEA, Ph.D. (The University of Bucharest)
Associate Professor MACIUC IRINA, Ph.D. (The University of Craiova)
Associate Professor VIOREL IONEL, Ph.D. (The University of Craiova)
Associate Professor CORNELIU NOVAC, Ph.D. (The University of Craiova)

EDITORS:

Senior Lecturer ALEXANDRINA MIHAELA POPESCU, Ph.D.
Senior Lecturer ECATERINA SARAH FRĂSINEANU, Ph.D.
Senior Lecturer VALI ILIE, Ph.D.
Senior Lecturer FLORENTIN REMUS MOGONEA, Ph.D.
Senior Lecturer MIHAELA AURELIA ȘTEFAN, Ph.D.
Senior Lecturer AUREL PERA, Ph.D.

EDITOR-IN-CHIEF:

Senior Lecturer FLORENTINA MOGONEA, Ph.D.

EDITORIAL SECRETARY:

Senior Lecturer FLORENTINA MOGONEA, Ph.D.

This volume was approved by CNCSIS code: 35

ISSN 1582 – 313X

UNIVERSITARIA PUBLISHING HOUSE, CRAIOVA

ADDRESS OF THE EDITORIAL OFFICE:

THE UNIVERSITY OF CRAIOVA

TEACHING STAFF TRAINING DEPARTMENT

13, Al. I. Cuza Street, Craiova, Dolj, Postal code 200585

Telephone (040)251422567

Web: <http://cis01.central.ucv.ro/DPPD>

E - mail: dppd@central.ucv.ro

Authors are fully responsible for both content and translation of texts.

ABORDĂRI TEORETICE – REEVALUĂRI ȘI DESCHIDERI / THEORETICAL APPROACHES – NEW INTERPRETATIONS

CETĂȚENIA CULTURALĂ OLTEANĂ - TRADIȚIE ȘI VALOARE ÎN EDUCAȚIA INTERBELICĂ

Conf. univ. dr. **Irina Maciuc**
DPPD- Universitatea din Craiova

Associate Professor **Irina Maciuc**, Ph.D.
TSTD - University of Craiova

Rezumat: *Ne propunem să explorăm critic modul în care educația românească și, în special, educația în Oltenia interbelică au contribuit la diversitatea europeană. Privind în urmă, în istoria educației, vom căuta soluții și orice fapt, conținut, idee, care pot fi favorabile astăzi unei autentice integrări europene a școlii românești, în contextul interdependențelor globale. Articolul se referă la valorile, realizările și destinele unor personalități culturale și oameni de școală: un ministru al educației (și chiar prim ministru pentru o foarte scurtă perioadă de timp) - **Dr. Constantin Angelescu**, la un remarcabil profesor de filozofie craiovean, autor al primului dicționar filozofic românesc - **Phanu (Ștefan) Duțulescu** și la filosoful, esteticianul **Ion Zamfirescu**, unul dintre cei mai importanți exegeți ai teatrului românesc și universal. Elite ale spiritualității oltene, ei au transformat existența individuală în destin cultural, înțelegând nevoia de ordine și cea de valoare și dovedindu-se responsabili în fața celorlalți. Pentru ei sunt valabile cuvintele lui M. Eliade despre destin: destinul este acea parte din timp în care istoria își exprimă voința ei asupra noastră. Profilul lor spiritual este dominat de echilibru și demnitate, de deschidere și forța de absorbție a valorilor culturale specific naționale și în același timp europene. Memoria culturală olteană îi alătură altor personalități precum C. Rădulescu Motru, V. Gomoiu, N. I. Herescu s.a., care au fost autentici bărbați de școală în România interbelică.*

Cuvinte cheie: *mari gânditori și practicieni români, perioada interbelică, cetățenia culturală, viața spirituală, profesioniști de succes.*

Introducere

Toate sistemele mari de gândire (în plan social și politic), care au la bază credința într-o ordine perfectă și eternă sunt „spiritualități” (vezi Rădulescu-Motru, 1936, 1940 și I. Zamfirescu, 1941), ținând de esența unei colectivități anumite, adevărate linii de forță ce fac parte ca elemente constitutive din structura sa sufletească, din sentimentul de sine și din specificul cultural care-i conferă autonomie. *Fenomenul ortodoxismului, tradiționalismul și naționalismul* fac parte din fondul etnic, din cugetul românesc, sunt expresii așezate în timp ale spiritualității românești.

În muzeul etnografic al omenirii, „punerea în valoare a vocațiilor individuale constituie adevărata europeanizare a românilor”, credea C. Rădulescu-Motru, cel care afirmă, de asemenea, că „destinul este ceea ce trebuie să se întâmple, nu în vederea unor scopuri personale sau sociale, de natură politică, economică sau chiar morală, ci ceea ce trebuie să se întâmple după legea imanentă a substanței sufletești, pe care individul și poporul o au în sine” (apud N. Bagdasar, 1941). În viziunea lui C. Rădulescu Motru, exprimată în lucrarea *Timp și destin*, destinul arată „legătura necesară dintre substanțialitatea sufletească a unei vieți și manifestările acesteia”, iar destinul omului nu se poate realiza decât atunci când acesta conștientizează toate posibilitățile sale de manifestare. (C. Rădulescu-Motru, 1940).

În astfel de abordări se poate utiliza, după cum se știe, și „istoria vieții” unor mari profesori, miniștri ai educației din perioade cheie ale evoluției educației naționale, metoda biografică aducând nuanțări necesare procesului de investigare.

În opinia specialiștilor, perioada interbelică a fost definită de două tendințe, două opțiuni: așa-zisul curent europeanist și curentul tradiționalist. În perioada interbelică, societatea românească parcurge un proces de modernizare, de sincronizare și de integrare în valorile civilizației europene. *În același timp, „ceva ce vine dinăuntrul” ființei neamului și a credinței strămoșești, la intersecția istoriei colective cu cea individuală, valori specifice, sedimentate în timp și integrate într-o matrice etnică a simțirii și trăirii au influențat puternic învățământul românesc și au stat la baza școlii interbelice. Valorile promovate de învățământul interbelic, subsistem al sistemului social și politic interbelic, erau: activism, moralitate, libertate și curaj, individualism și respect de sine, dar și idealism [activ], credința în libera dezvoltare a elevului; dezvoltarea să-și urmeze etapele ei naturale.* În context, educația nu și-a aflat izvorul într-o constrângere externă, ci a încercat să fie o creștere dinlăuntru în afară, pornindu-se de la propriile interese și tendințe ale copilului.

Nu-i este permis educatorului să îl conducă pe copil pe un drum ce nu este al lui, afirmau pedagogii și oamenii școlii, ci să creeze condiții optime pentru ca el, elevul, să își poată urma calea. Numai prin adaptarea acestei strategii „naturale”, copilul, în contact cu viața reală, își va construi propria sa morală, propriile reguli de comportare și va învăța ce este solidaritatea, justiția sau cooperarea.

Climatul spiritual al perioadei anilor '30 a fost marcat de dezvoltarea culturală și afirmarea originalității creatoare a poporului român. Încercarea de a

crea o școală românească modernă, după principiile școlilor occidentale, se întemeia, însă, pe nobile sentimente naționaliste și patriotice.

S-au remarcat preocupările vizând școala activă și trezirea conștiinței cetățenești - principiul „clasei școlare, ca o comunitate de viață și muncă”.

În epoca respectivă, pentru uniformizarea tuturor provinciilor românești și dezvoltarea sentimentului național și a culturii românești la sate se organizau echipe de elevi ce aveau misiunea de a merge la sate duminica, împreună cu profesorii școlii să țină șezători. Se dădea o atenție deosebită și cursurilor pentru adulți, excursiilor școlare și șezătorilor satești, de importanță educativă și națională pentru elevi și săteni. Se țineau și cursuri la cazarmile militare pentru soldații analfabeți și pentru cei ce doreau să învețe limba română.

Într-un articol din ziarul „Universul” (articolul „Către bătrânii de la sate” din ziarul „Universul”, august 1929), se menționa că „Liga națiunilor a hotărât cercetarea în toate părțile lumii a portului din vechime al fiecărui popor, cu podoabele lui anumite. Dat fiind faptul că portul românesc a început să se piardă... e recomandată înființarea unor muzee comunale, în toate părțile țării, să se strângă din fiecare sat, lucrurile bătrânești din vechime”. Prin ordin al ministrului instrucțiunii publice s-a înființat Inspectoratul Muzeelor Etnografice și a Muzeelor Școlare. Fiecare școală primară de sat și de oraș era obligată să alcătuiască câte un muzeu școlar intuitiv și etnografic pe clase, cu contribuția tuturor colegilor din acea școală.

Legea învățământului în România cerea strict de la toți elevii de orice confesiune învățarea religiei lor în școli, pentru a nu „contribui la dezvoltarea între tinerime a ateismului cu toate consecințele lui”.

Pentru a înțelege originea latină a limbii române, elevilor din ultimele două clase de școală normală - a V-a și a VI-a - le erau predate două ore pe săptămână de limbă latină.

În perioada interbelică, principiile care funcționau în educație erau *activismul, moralizarea și democrația*, astfel încât finalitatea generală a educației nu putea fi decât integrarea în societate, în mediul apropiat, într-un mod care să asigure progresul social al comunității, cât și împlinirea individuală prin valorificarea resurselor locale.

După promulgarea Legii Instrucțiunii Publice (1864), prin care învățământul devine unitar în întreaga țară, stabilindu-se ciclurile de studii: primar (4 ani, obligatoriu), secundar (7 ani) și universitar (3 ani), statul era obligat să înființeze câte o școală în fiecare comună și să subvenționeze cărțile și rechizitele școlare ale copiilor lipsiți de mijloace.

Constantin Angelescu (1869-1948)

Ideea de școală națională creată de Spiru Haret și a reformelor sale de structură a învățământului a fost continuată în deceniile de după 1918 de Constantin Angelescu, care a adaptat-o cerințelor moderne. A fost un ministru care a construit și a consolidat învățământul.

El este principalul legiuitor al școlii românești după Marele Război,

deoarece a întocmit cele mai multe legi școlare, a dat cele mai multe dispoziții legate de bunul mers al școlii, a făcut cel mai mare număr de numiri în școala și administrația centrală. Se poate spune că el revendică pentru școala românească interbelică meritele ridicării acesteia la standardele timpului său, **la un învățământ sincronizat cu cel european** (Corina Petrică f.a.).

Oltean, căsătorit cu fata latifundiarului Monteoru și înrudit prin căsătorie cu Spiru Haret, chirurg strălucit și profesor, **Constantin Angelescu** a fost ministru aprox. 10 ani. Se poate afirma că el este cel care a sporit și a adâncit identitatea inconfundabilă a politicii educaționale liberale.

S-a remarcat prin construirea a circa 12.000 de localuri de școală între 1922-1938, ca sarcina cea mai urgentă, datorită statisticilor ce consemnau numărul analfabeților în timpul primului său mandat de ministru: Basarabia 60%, Bucovina 60%, Ardeal 40%, Vechiul Regat 43%. Aceeași situație dramatică a constatat-o și în privința copiilor ce trebuiau să meargă la școală: media pe țară a celor rămași în afara școlii era de aproape 70%!

Conform recensământului general din 1930, numărul analfabeților era de 9,8 milioane, România având cel mai mare număr de analfabeți dintre 14 țări europene comparate. Mai mult, ponderea analfabeților în populația totală era de 54,3%, cea mai mare din Europa. Între „știutorii de carte” (cunoștințele de carte se rezumau la marea majoritate a populației - 85%, la școla elementară), bărbații erau mai numeroși (62-9,2% iar femeile mai puține (45,5%), majoritatea neștiind carte. În anii '30, frecvența în învățământul primar era în medie de 59,8%, în timp ce în Polonia, Ungaria sau Bulgaria procentul depășea 90%.

Din punct de vedere al numărului de studenți, România, cu 26.489 studenți, ocupa locul 5 între 20 de țări europene comparate, după Franța (78.973 studenți), Italia (77.429 studenți), Polonia (49.534 studenți) și Spania (29.249 studenți), numărul studenților din România reprezentând 6,2% din numărul total al studenților din cele 20 de țări.

În 1938, în România erau 1,3 studenți la 1.000 de locuitori, la fel ca și în Bulgaria și Ungaria, în timp ce în Austria erau 5 studenți/1.000 locuitori, în Elveția 2,3 studenți/1000 locuitori, în Finlanda 2,2 studenți/1000 locuitori, iar în Franța și Suedia 1,9 studenți/1000 locuitori. Spre comparație, în 2008, România avea 48 studenți la 1.000 de locuitori, în Austria raportul fiind de 34,5/1.000, în Franța de 33/1.000, iar în Suedia de 43,7/1.000.

A fost perioada când s-a reorganizat învățământul primar prin **Legea învățământului primar din 1924**, dar și cel particular prin **Legea învățământului particular din 1925.**, adoptându-se și **Legea pentru învățământul secundar.**

După ce a trecut în opoziție, în 1928, dr. Angelescu a revenit la Ministerul Instrucțiunii, în 1933, dar modificări de substanță în legislația școlară nu s-au mai făcut, ci doar simple nuanțări, adăugiri sau corectări de articole.

În perioada menționată, s-au desprins trei principii constituționale privind învățământul românesc interbelic: **principiul libertății, obligativității și al gratuității.** La români, introducerea unei asemenea dispoziții nu a reprezentat o măsură contra Bisericii, deoarece nu a existat un conflict între Stat și Biserică.

Cercetările științifice și publicarea lor sunt libere, era scris în lege. Orice resortisant are dreptul de a preda, funda și administra școli sau așezăminte de educație, dacă îndeplinește condițiile cerute de lege, relative la titlurile sale, la siguranța copiilor încredințați lui și dacă are o atitudine loială față de stat.

Toate școlile și așezămintele de educație, publice sau private, erau controlate de autoritățile statului în limitele fixate de lege.

Se poate aprecia că, după marele act de la 1918, în România s-a înregistrat o reală dezvoltare a învățământului datorită reformelor democratice înfăptuite de marele „om al școalei” care a fost **dr. C. Angelescu**.

Filosofia interbelică și școala craioveană: Ștefan (Fanu) Duțulescu

Fanu Duțulescu s-a născut în 1896 la București și a murit la Craiova în 1977. A urmat școla primară la Școala nr. 11 și secundară la Liceul *Mihai Viteazul* din București; Facultatea de Litere și Filosofie din București; licența, în 1921, în filosofie; în 1922, licența în drept și examenul de capacitate (1922).

Și-a început cariera didactică la Tîrgu Mureș, iar din 1922 a fost profesor la Liceul *Carol I* și Școala Superioară de Comerț. Din 1927 este profesor la Liceul *Frații Buzești* din Craiova. A fost director adjunct al liceului.

A elaborat primul *Dicționar filosofic* din literatura de specialitate, apreciat de C. Rădulescu-Motru. (Ștefan Fanu Duțulescu, 1946). A scris piese de teatru reprezentate pe scena Teatrului Național din Craiova, în stagiunea 1945.

Ștefan (Phanu, Fanu) Duțulescu a rămas cunoscut în oraș atât ca avocat pledant, dar mai ales ca profesor de litere, istorie și filosofie, la Colegiul Carol I, la Liceul „Frații Buzești”, la Liceul „Elena Cuza” și la Școală Superioară de Comerț. Era considerat un excelent psiholog, publicist, poet, dramaturg și apreciat profesor.

Opera: *Dicționarul Filosofiei, înțelesurile a 1300 termeni*, (Craiova, 1946); *Femeia de lume nouă - Emancipata* (Craiova, s.a.); *Studiul științific al școlarului: organizare și rezultate* (1943); *Democratizarea școalei* (Craiova, 1945); *O enciclopedie de mitologie universală, Dicționar de muzică, teatru și spectacole în genere s.a.* (Gabriela Braun Leferman, Adrian Năstase, 1999).

La Craiova – unde va rămâne până la sfârșitul vieții în decursul a peste 5 decenii, Fanu Duțulescu a fost profesorul a numeroase serii de liceeni, cercetător pasionat al lumii adolescenților, popularizator al filosofiei și al ideii naționale prin conferințe publice ori prin articole de gazetă, autor dramatic jucat pe scena Teatrului Național din Craiova.

Disciplinele pe care le-a predat: filosofie, psihologie, logică, pedagogie, instrucție civică și chiar istorie, geografie sau istoria artelor (Marin Diaconu și Fl. Firan).

Soția profesorului, Matilda Duțulescu (Brădișteanu) s-a înscris în Baroul Dolj din 4 noiembrie 1920, dosar 26/1920. Doamna Matilda Duțulescu a dobândit calitatea de avocat stagiar și membru al Corpului de Avocați. La 24 ianuarie 1921 - zi de sărbătoare națională - Matilda Duțulescu a depus jurământul, exercitând profesia timp de două decenii.

Matilda Brădișteanu s-a născut în comuna Brădești, județul Dolj, în anul 1897, fiind fiica preotului Gheorghe Brădișteanu. A urmat facultatea de Drept din

București, pe baza Diplomei de Licență obținută în toamna anului 1920, cerând înscrierea în Baroul Dolj ca avocat stagiar.

Matilda Brădișteanu s-a căsătorit la București, la 1 octombrie 1920 cu Ștefan (Phanu) Duțulescu, de profesie literat.

Soția filosofului a fost profesoară la Liceul „Elena Cuza”, predând disciplinele isorie și filosofie, limba română și drept, fiind dublu licențiată în drept și litere, cursuri academice absolvite în București.

Din documentele aflate la Arhiva Colegiului Național „Elena Cuza”, observăm că, din anul 1921, este încadrată ca profesor titular la disciplina istorie iar, începând cu anul școlar 1922-1923, figurează ca profesor diriginte.

De la 1 septembrie 1938, a devenit directoarea Colegiului Național „Elena Cuza”, prestigios lăcaș de educație și cultură din Craiova, funcție pe care a exercitat-o pe o perioadă foarte îndelungată și grea, fiind anii de război în care a trebuit să facă față unor probleme sociale și economice fără precedent (Elena Joița, Constantin Păun, 2004). Activitatea didactică exercitată permanent, a determinat-o ca, la cerere, prin Decizia nr. 15 din 16 decembrie 1929, să fie ștearsă din taboul avocaților ce profesau efectiv la instanțele de pe raza Baroului Dolj și, tot la cerere, a fost reînscrisă ulterior prin Decizia nr. 162 din 11 ianuarie 1929, pe tabloul avocaților profesioniști.

Pentru considerentele ce țineu de conducerea Liceului „Elena Cuza”, nu a mai putut profesa efectiv, astfel încât prin Decizia nr. 4 din 22 februarie 1936, alături de doamna avocat Sehargel Frieda a fost ștearsă din rândul avocaților Baroului Dolj, în condițiile art. 101 din Legea avocaților, „pentru împrejurarea că nu profesază efectiv pe lângă instanțele din județul Dolj” (Elena Joița, Constantin Păun, 2004).

Peste ani, profesorul universitar craiovean, Bianca Maria Carmen Predescu, scrie despre doamna Matilda Brădișteanu Duțulescu, care a rămas în istoria Craiovei ca o figură proeminentă a intelectualității ce s-a afirmat în perioada interbelică și a slujit cu fervoare interesele neamului nostru. Ea a arătat că profesia de avocat, în ciuda dificultăților sale, este deschisă în egală măsură bărbaților și femeilor, căci binele semenului tău îl aduci atunci când îl cunoști și poți prin toată știința și priceperea ta să îl ajuți.

Ion Zamfirescu, strălucit profesor, filosof și exeget

S-a născut la 7 august 1907, în Craiova - a murit la 31 decembrie 2001, în București. A urmat școala primară și liceul „Frații Buzești”, făcând parte din prima promoție (1926). Între 1926-1929 este student la Facultatea de Litere și Filosofie, Universitatea din București, pe care o termină cu mențiunea „magna cum laude”, l-a avut ca profesori pe D. Gusti, C. Rădulescu-Motru, Nicolae Iorga, Nicolae Cartoian, cu unii dintre ei colaborând la elaborarea unor importante studii. Obține doctoratul în filosofie, cu teza *Spiritualități românești*, la aceeași universitate, având îndrumător științific pe marele sociolog român Dimitrie Gusti. Profesor secundar la cele mai prestigioase licee din Capitală: „Gheorghe Lazăr”, „Mihai Viteazul” și Colegiul „Sfântul Sava”, a devenit profesorul de filosofie al regelui

Mihai I iar între 1938-1940 a predat cursuri de istorie și civilizație românească la Institutul Regal de Științe Administrative. Debutază publicistic în ziarul „Adevărul” (1934), cu articole și cronici, iar editorial - cu volumul *Spiritualități românești* (1941), volum care are la bază teza de doctorat. A avut o bogată activitate publicistică, remarcându-se prin studii de pedagogie și filosofie, recenzii, note, comentarii, apărute cu deosebire în revistele: *Arhiva pentru știința și reforma socială*, *Revista de filosofie*, *Revista de pedagogie*, *Viața Românească*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Contemporanul*, *Ramuri*, *Tribuna* etc.

Lurarea sa fundamentală *Spiritualități românești* rămâne una dintre cele mai importante lucrări de reconstrucție conceptuală din domeniul filosofiei culturii românești.

A elaborat o veritabilă pedagogie a comunicării între cele două părți, esoterică și exoterică, ale filosofiei: „*învățătură*, dar nu notă savantă și cu alunecări pedante; *formă atrăgătoare*, așa încât să poată stimula resorturi ale inteligenței și să întrețină porniri ale inimii; *știință* înțeleasă atât ca putere de cunoaștere cât și ca putere de înnobilare a sufletelor; *cultură*, întrucât aceasta intră adânc în rosturile istorice și morale ale comunității noastre omenești; *instrucție* și pentru ceea ce aceasta reprezintă în ea însăși, și pentru câte mijloace de a cuceri lumea ne poate pune la îndemână” „Mă socotesc om de catedră. Mă simt recunoscător tuturor acelor împrejurări care m-au îndrumat și care mi-au ajutat să stăruiesc pe această cale în viață. Este o convingere, aceasta, pe care mi-am construit-o cu timpul, și prin ceea ce am parcurs ca inițiere teoretică, dar mai cu seamă prin ceea ce mi-a pus în față contactul viu cu realitatea lucrurilor... De-a lungul a șase decenii de activitate didactică, am avut sub ochi mii de tineri... Nu-mi amintesc ca în tot acest răstimp verunul dintre aceștia să-mi fi procurat dezamăgiri sau stări de amărăciune... O spun, cu adâncă mulțumire: este o fericire să-ți împlinească destinul, să simți că te poți face util și ascultat, într-o societate în care poți avea, din partea forțelor și speranțelor ei tinere, înțelegere și ajutor sufletesc”. (Constantin Aslam).

Concluzii. Această lucrare propune o analiză socio-istorică a educației, cu privire specială asupra evoluției câtorva personalități din domeniu, lecții sobre și riguroase despre cum s-au construit sensuri asociate unor spații de învățare ori despre cum s-au răspândit și s-au probat cele mai bune practici în domeniul educațional.

După cum se știe, *cetățenia culturală* probează integrarea individului în structurile sociale și culturale ale colectivității și redă apartenența la contexte culturale diverse și spații de socializare concentrice, care pun în valoare sensuri proprii.

Cetățenia olteană reprezintă o formă specifică a conștiinței cetățenești identitare, în a cărei componentă intră reprezentările mintale cu privire la valorile și reperele unui spațiu spiritual, dar și ale traiului împreună cu alți, identitățile proiectate de fiecare dintre membrii unei comunități sau regiuni, în speță cea olteană.

În timp, înțelegem că principiile și perspectivele, create și consolidate în baza studierii unor perioade de avânt cultural și de dezvoltare în învățământul autohton pot sprijini în abordarea realității educaționale, în rezolvarea problemelor și în îmbunătățirea metodelor. Astfel, se pot descoperi treptat problemele cheie,

idei puternice și metode inovative. Generalizările efectuate le vor oferi celor care urmează o viziune proprie asupra faptelor și ideilor. Calitatea se va contura, valorile se vor structura, ideile se vor așeza în relații noi.

O idee interesantă se conturează și în contextul abordării dintr-o perspectivă axiologică a problemelor raportului permanență-schimbare în educație. Căutarea sensurilor adânci, a valorilor fundamentale, nevoia de transcendență au însoțit și vor însoți mereu activitatea celui care formează oameni și devine model pentru cei tineri. Nevoile prezentate ale unei societăți, ideea de imediat nu sunt caracteristicile cele mai importante ale experienței umane complete pe care o reprezintă educația. Propuneri interesante, tocmai prin permanența lor, ne pot veni dintr-un trecut ce poartă în el marile probleme, dar și marile valori ale istoriei învățământului românesc.

De-a lungul vremii, oltenii au făcut cel mai adesea dovada că sunt oameni liberi, întreprinzători și creativi. Istoria școlii oltene este bogată, diversă, însă prea puțin cunoscută „Sufletul oltean, robust și optimist, pătrunzător și dinamic, a reușit să-și cucerească și în câmpul vieții școlare o necontestată întâietate față de celelalte părți ale țării, deși, din neprielnice împrejurări istorice fusese silit să rămână multă vreme în urma acelorora” (Popescu Teiușan, 1943).

Nu o istorie evenimentială, ci o istorie a mentalităților ne demonstrează acest adevăr. Astfel, participarea oltenilor la realizarea finalităților educației devine o participare la scopurile și idealurile unei societăți mă bune. Cuvintele profesorului craiovean, I. Zamfirescu încadrează de altfel *cetățenia culturală olteană* în *cetățenia națională*:

„Am avut mentori spirituali profesori de la vechea Facultate de Litere și Filosofie a Universității din București. Recapitulez, în mod sumar: N. Iorga ne demonstra cu fervoare că istoria noastră națională deține în ea nuclee de universalitate. În cercetările sale monografice asupra satului românesc, D. Gusti deschidea drumuri înspre o mare știință de sinteză: știința națiunii. C. Rădulescu-Motru, acest autentic patron de gândire filosofică românească, ținea să precizeze: românismul există de când existăm noi ca popor; N. Cartoianu rostea răspicat: scrierile noastre vechi nu sunt doar, cum spun unii esteticieni, un simplu material documentar, deci, mai mult de un capitol de istorie culturală, ci au în ele și relevante conținuturi de simțire emoțională” (15).

În loc de încheiere, putem menționa adevărul că forța tradiției locale, un nucleu suficient de bine definit de reguli împărtășite, un puternic sentiment de apartenență regăsim la nivelul comunității culturale oltene.

REFERINȚE

1. Bagdasar, N. (1941). Tendințe, Teorii, sisteme. C. Rădulescu-Motru, în N. Bagdasar, T. Herseni, S. Bârsănescu. *Istoria filosofiei moderne. volumul 5: Filosofia românească dela origini până astăzi*. București: Institutul de Arte Grafice "Tiparul Universitar", 84-114.